

Biblioteket i Älvsbyn med vår *Forskarhörna* och *Forskargrotta*.

Pandemijul

Ett år har gått som inte liknar något annat på den pågående Corona-pandemin. Såväl på ett personligt som på ett samhällsplan har det drabbat oss alla. Inte minst föreningslivet har haft problem med sammankomster och verksamhet. Så även forskarföreningen som efter årsmötet i mars ställde in alla publika evenemang. Inget öppet hus på måndagar i Forskarhörnan, inga studiecirklar och inget höstmöte. Under okt och nov återupptogs dock verksamheten med öppet hus under måndag-em mellan kl 15 och 17, men intresset har varit lågt, för att efter Folkhälsomyndighetens besked den 10 nov åter stänga ned.

Oavsett pandemi kommer dock julen som vanligt i december. Kanske blir det en annorlunda högtid för många, med ändrade vanor, men traditioner har alltid varit stadda i förändring. När jag var liten på 1950-talet var elektriska adventsljusstakar ovanliga och nu finns de i nästan varje fönster. Andra föremål som t ex pappersbonader har nästan helt försvunnit. Bonadens historia kan ni för övrigt läsa om i en särskild artikel i detta nr av Byabladet.

Även julbordets fröjder har förändrats över tiden och det är inte mycket vi känner igen så sent som för 100 år sedan. Min mamma berättade att skinka inte var vanligt på julbordet omkring år 1920. Något som förekom redan då var emellertid risgrynsgröten som, till skillnad från den vanliga kornmjölsgröten, betraktades lite som festmat i det gamla bondesamhället. Dessutom var slätkalas vanliga om än med enkel förtäring.

Några som inte hade det alltför väl förspänt ytterligare 100 år bak i tiden, var de svenska soldater som i samband med Finska kriget 1808-09 tillbringade julhelgen 1808 i Piteå socken. Enligt bevarade uppgifter bestod deras förplägnad av ett halvt stop mjölgröt med 3 lod (40 gr) smör samt ett kvarter (0,33 l) mjölk eller lika mycket svagdricka med sirap. Dessutom erhöll varje soldat drygt 100 gr salt sill per dag och 1 jumfru (8 cl) brännvin per man under jul-, nyårs- och trettondagen. Således avnjöt man sill och snaps redan då.

Lite mer kräsligt åt de svenska och finska officerarna i Torneå vid samma tillfälle: Julkvällen bestod maten av risgrynsgröt med vinsovel, lutfisk, kaka, rött vin och bål därtill. Juldagen åt man smör och bröd, färsk lake, ugnsgröt, tjäderstek, risgrynskaka, tårta samt rött vin och bål att dricka.

Låt oss hoppas att även ni som läser detta får smaka på risgrynsgröt med eller utan vinsovel. Till sist en uppmaning till alla – håll ut det kommer ljusare tider!

God Jul tillönskas alla medlemmar av Styrelsen genom ordf. Anders

Innehåll:

sidan

Ordförarens ord	1
Från red.	2
Telefonlista, styrelsen	2
Försäljning	3
Pappersbonadens historia	4
Julklappsförslag	5
Nybyggarsläkten Hedman	6-9
Släkten Johan Öberg	10-16
Efterlysning Ölunds	17
Årets kalender bland annat ..	18

Hej mina forskarvänner.

Hoppas att ni alla överlever denna påfrestande tid! Men vi har ju något gemensamt....

Släktforskning. Själv svarar jag när någon frågar om det blir långsamt: Långsamt, vet inte vad det riktigt innebär, jag har ju min hobby, släktforskning. Sitter man med det så rinner tiden bara iväg. När dagen är slut har jag aldrig hunnit det jag hade som mål för dagen.

Vi har nu äntligen fått en som övertar Byabladetets fortsatta liv. Hon får själv presentera sej i kommande nummer i februari/mars. Jag tror inte att jag kommer att få svårt att få tiden att gå. Har just upptäckt hur många böcker jag ej hunnit läsa, utan bara bläddrat i och haft dem som uppslagsverk. Så har jag ett gammalt löfte till mina barn och barnbarn att skriva ner lite historia över mitt liv.

Det har varit så otroligt intressant och trevligt att sammanställa vårt medlemsblad, men hälsan är inte alltid den bästa och stressen tål man inte längre som förr. Därför ska det bli så bra att få överlämna denna uppgift och hoppas att styrelsen ställer upp även i försättningen. Det är mycket viktigt att ha en styrelse som ställer upp, kommer med förslag, synpunkter, korrekturläser m.m. Ett jättestort TACK till styrelsen! Även medlemmarna ett Hjärtligt tack. Jag har haft några trogna ”guldgruvor”, som varit så bra med att skicka foton och artiklar både långa och korta. Vill inte räkna upp några namn, det är så lätt att man glömmer någon då. Jag har ju fortfarande mailkontakt med de flesta av er.

Byabladet Nr 1 kom ut i mars 2010, det var på fyra sidor. Bladet kom till för att medlemmarna skulle få information om föreningens verksamhet, speciellt de som ej hade tillgång till Internet Det var dåvarande sekreteraren Gerd Öhman som skrev de första numren. Sen har vi jobbat ihop i flera år. Senare år har hon stöttat, korrekturläst och varit mitt ”allt i allo”, när det gällt Bladet m.m. Hon är en Pärla!

Ni som är intresserade av att lära Er mer i ämnet släktforskning, kan även trots pandemin gå studiecirkel. ABF ordnar cirkel via nätet, första steget är att lära sej via ett program koppla upp sej tillsammans. Det finns olika program. Ring ABF Älvsbyn och prata med personalen där. Där

Styrelsens sammansättning efter årsmötet år 2020:

Ordf. Anders Sandström	Tel: 070-678 89 75
Kassör. Catharina Berggren	Tel: 070-891 22 74
Skr. Birgit Lundkvist	Tel: 070-658 22 43
Ledam. Ann-Sofie Öberg	Tel: 070-274 54 90
Vice ordf. Monika Jonsson	Tel: 070-22 10 294
Ledam.. Börje Isaksson	Tel: 072-514 15 88
Ledam. Berit Ljuslinder	Tel: 070-523 67 68

Ers. Inger Torgersson	Tel: 070-634 52 53
Ers. Margaretha Johansson	Tel 073-964 45 59
Ers. Margaretha Holmström	Tel 070-664 45 86
Ers. Helena Stenberg	Tel: 070-624 91 89
Ers. Inger Öhlund	Tel: 070-678 52 04
Revisor. Bo Öhlund	Tel: 070-651 66 32
Revisor ers. vakant	Tel:

Valberedning:

Britt Norman	Tel: 073-803 77 22
Helena Stenberg	Tel: 070-624 91 89
Margaretha Johansson	Tel: 073-96 44 559

Frågor och synpunkter angående Byabladet:
Ring ordföranden Anders Tel: 070-678 89 75
eller

Gun Jonsson: Tel 070-320 77 56
mail: gunjons@telia.com

finns någon som även kan en hel del om DNA-programmen.

Första träffarna, kan man träffas 3 eller 4 personer, hålla avstånd och i övrigt följa bestämmelser. Anmäl er till Inger Torgersson (adress, tel.nr se här bredvid) eller direkt ABF.

Efter nyår är det dags för det årliga återkommande, **nämigen medlemsavgiften.**

OBS!

***Snälla ni bespara oss det jobb vi hade
det senaste året!***

Ni som har ändrat postadress skicka rätt postadress till kassör eller sekreterare eller ring! Adresserna finns till vänster här!

Inbetalningskortet skickas nämligen ut via vanlig ”snigel” post.

*Lev väl, Håll avstånd och Håll ut!
då kommer det bättre tider!*

Kontakten kan vi hålla kvar via e-post och telefon!

Varma -liga Hälsningar från Gun.

Cirklar/kurser.

Är du intresserad av släktforskning?

Anmäl till Inger: inger.torgersson@telia.com eller Tel: 070-634 52 53

Välkommen!

Inventering av gravstenar kompletteras nu.

Gruppen fortsätter med Skogskyrko-

gården. De har tillsammans lagt in över 7 300 namn på nya, gamla och skogskyrkogården.

Googla på gravstensinventeringen så kommer du till en sida att välja län, kommun, kyrkogård osv.

Dödsannonser och Inbjudningar till Begravningar

Vår senaste utgåva av kopierade Dödsannonser och Inbjudningar till begravnings fram till 1970, insamlade från privatpersoner. Mappen innehåller 2848 dokument, varav ca 385 inbjudningar till begravnings och resten dödsannonser på avlidna Älvsbybor. Den äldsta annonsen är från 1881. Annonserna ligger på ett USB-minne. **Priset är 100 kr och för postförsändelse 130 kr inklusive porto.** Beställ via e-post obergfia@gmail.com

Nu är Nyfors-gruppens arbete klart till försäljning:
”Nyfors en del av Byn”.
Nyhet!

Häfte/bok i A4-format på drygt 100 sidor.

Pris 150:-

Ska vi skicka, tillkommer portot.

Frakten på häftet är 50:-

Frakten på boken är 70:-

Beställ hos Börje Isaksson Tel: 072 514 15 88 eller via e-post: börjeisaksson@telia.com

Försäljning:

Nu finns häftet ”Berättelser från Vidsel med omnejd” att köpa för 100:-. Om vi ska skicka det, blir priset 140:- inkl. porto

Det är åtta Bredsel/Vidselsbor som berättat om sina liv från förr.

Beställ via: inger.torgersson@telia.com eller Tel: 070-634 52 53

Nu har vi rea på återstående böcker

(föret 300:-) Byar i södra Älvsbyn
Nu 50:- om vi ska skicka boken blir **Priset med frakt: 130 kr.**

Älvsbyns Forskarförenings bok om Byar i södra Älvsbyn. Historik över byarna Nygård, Högheden, Nydal, Bränna, Småträsk, Tvärsel, Snårbäcksliden och Kålsberg. Utgiven 2011.

Beställ via e-post: gunjons@telia.com eller Gun tel: 070-320 77 56.

Gamla hantverk i Älvsbybygden I och II samt Älvsby Kyrkstad

PDF-filer av tre häften om Älvsbybygden som inte finns i nytryck längre. Ursprungligen utgiven av Älvsby Hembygdsförening

samt Kyrkstadgruppen, mellan 1996-1999.

Barberare & Herrfrisörer, Barnmorskor, Damfrisörer, Murare, Skomakare, Smeder, Sotare, Stenarbetare, Sömmerskor

Urmakare, Bagare, Båtbyggare, Glasmästare, Kopparlagare, Målare, Skräddare, Slaktare, Snickare och Vulkare.

Verksamma under 1900-talet.

PDF-filerna ligger på ett USB-minne.

Priset är 100 kr och för postförsändelse

130 kr inklusive porto. Beställ via e-post monika.jonsson@telia.com eller tel: 070-22 10 294

Julfärd till kyrkan vilket var ett vanligt bonadsmotiv.

Okänd konstnär

Pappersbonadens historia

Ett av mina första julminnen är en pappersbonad på väggen där hemma. Motivet var en snörik glänta i skogen med alla dess djur samlade runt en stor sten med en tomte i centrum. Sannolikt försvann den, som så mycket annat, när det gamla huset renoverades i mitten på 1950-talet.

Säkert har många, liksom undertecknad, minnen av dessa bonader som sattes upp år efter år, ända tills det att de föll för åldersstrecket. De var ju trots allt tillverkade av ett förgängligt material som papper och förvarades ofta på ett mindre lämpligt sätt. Längre livslängd hade nog de bonader som broderades i hemmen på ett mer beständigt material som linneväv. Dessa kunde ärvas över generationer. Själva har vi en dylik som min mamma broderade på en kasserad mangelduk av linne.

Sannolikt kommer dagens små barn inte ha några minnen av julbonader, eller för den delen bonader avsedda för andra årets högtider, eftersom bruket av dylika mer eller mindre har upphört. Deras julminnen kommer att se annorlunda ut, vilket om inte annat är ett belägg för att våra julseder förändras.

Pappersbonaden är i stort sett unik för Sverige och var en billigare variant av 1800-talets oljetryck, som var färdiga litografier vilka tryckts på tunt papper och klistrats upp på duk. Bonader av papper var enklare och billigare att producera än oljetrycket och låg närmare den vanliga människans vardag. I stället för kungafamiljen skildrade pappersbonaden årets alla högtider som jul, påsk och pingst, ofta med landsbygdens liv i centrum. Tryckning och försäljning av pappersbonader kom igång för ca 100 år sedan och hade sin höjdpunkt på 1940-50-talet, för att sedan avta när ett mer varierat bildutbud som TV och ännu nyare medier tillkom. De bonader som längst höll sig kvar var nog de med motiv från den traditionstyngda julen. Ännu på 1970-80-talet kunde man köpa sådana på Lindroths affär i Vidsel.

Bland de konstnärer som främst sätts i samband med målning av bonadsförlagor står nog Jenny Nyström (1854-1946) i särklass. Även andra konstnärer som Anders Olsson, Helge Artelius, Aina Stenberg, Eric Forsman och Lars Carlsson gjorde hundratals bonader. Vissa motiv kunde ges ut i miljonupplagor och kvalitén kunde naturligtvis variera. I vissa fall kunde bilderna finnas i flera format samt både som bonader, bordslöpare och vykort. Den skickligaste av dessa konstnärer var nog utan tvekan Anders Olsson (1913-1999), som var suverän på såväl människor som djur och natur. Jag kommer själv ihåg hur min pappa brukade beundra hans hästar och kommentera hur naturtrogna dessa var.

Pappersbonadens tid är utan tvekan förbi, de finns knappt att köpa i vanlig handel längre, även om vissa specialaffärer har ett visst utbud. Det fanns för 20-30 år sedan enorma restupplagor kvar från 1940-1950-talet som kunde köpas in på företagsmässor. Jag minns hur min hustru, som på 1980-90-talet drev en garn- och slöjdaffär i Vidsele, beställde dylika på Sollentuna-mässan från Axel Eliassons förlag, ett av de stora företagen i branschen.

Ni som ännu har en gammal pappersbonad kvar, kan kanske till julen sätta upp den till glädje för barn och barnbarn, trots det mediala utbud som nu står till buds. Kanske blir också den ett bestående minne för någon!

Anders Sandström
Mikaelihelgen 2020

Julklappsförslag!

I Pitebygdens forskarförening har några projekt blivit färdiga i höst.

Ulf Holmberg har skrivit en bok med ett 30-tal berättelser om personer och händelser i Piteå stads historia under stadens första 200 år. Boken är trådbunden, fyrfärgstryckt med fotografier, kartor och diagram som komplement till texten. Med påkostat utförande, på drygt 260 sidor i omfång.

Pris 350 kr. En bok för den "vanlige" läsaren.

Det andra projektet är "Piteborgare", en utförlig sammanställning av alla personer som bott i Piteå stad de första 200 åren. Dvs både den första tiden i Öjebyn och sedan staden flyttades till dess nuvarande plats på Haggholmen, från 1621 fram till 1810-talet.

Ett unikt arbete som tagit nästan 11 år att genomföra. Mycket nytt material kan presenteras. Det är fyra medlemmar i föreningen som genomfört projektet och vi vill gärna visa vad som framkommit. Med fullständig dokumentation av handlingar om dem från olika arkiv, främst rådhusrättens protokoll, men även skråarkiv, kartor samt andra domstolsarkiv där de förekommer. Det färdiga resultatet säljs på USB-sticka. Pris 545 kr (445 kr för medlemmar i Pitebygdens forskarförening)

Planerna var att Ulf Holmberg skulle komma upp före jul och visa och sälja produkterna. Men på grund av de skärpta bestämmelserna som nu gäller angående Corona spridningen i bygden så har vi tvingats ställa in tills vidare. Vi får hoppas att det blir bättre till våren. Eventuellt till Årsmötet?

Den som själv vill beställa boken från Ulf kan kontakta honom på e-mailadress:

udh49@outlokk.com och då göra upp hur leverans ska ske.

Nybyggarsläkten Hedman

Enligt Agnar Grönlund var det f d furiren Jöns Östensson Widmark vid Västerbottens regemente som omkring sekelskiftet år 1800 lät insyna och anlägga Visthedens krononybygge, vilket senare vid skattnöjningen fick benämningen Vistheden nr 1. Ett par år senare ansökte Visträsk byamän om att få anlägga ett nytt krononybygge något sydost om byn. Efter vissa protester från Widmark erhöj man myndigheternas tillstånd med 25 frihetsår under perioden 1803-28. Sannolikt var det senare nybygget embryot till vad som vid skattnöjningen år 1858 kallades Vistheden nr 2 och då förslögs benämnas Vistbacka samt skattnöjades till 9/32 mantal.

Vi vet inte exakt när Anders Andersson ifr Visträsk övertog detta senare nybygge, bara att han nämns som åbo på krononybygget Vistbacka redan år 1806. Det var denne man och hans hustru som kom att ge upphov till den vitt spridda nybyggarsläkten Hedman.

Anders Anderssons ursprung

Anders Andersson var född 1778 6/7 som son till Anders Larsson o h h Magdalena Christiersdotter på Visträsk nr 1. Han gifte sig år 1812 med Maria Persdotter, född 1793 10/5 som dotter till Per Persson o h h Maria Johansdotter på Visträsk nr 2. Utifrån dessa uppgifter kan man sammanställa följande släktlinje bakåt i tiden på Visträsk nr 1;

- Anders Larsson, f 1746, gift 1768 med Magdalena Christiersdotter, f 1744
- Lars Augustinsson, f 1702, gift med Malin Svensdotter, f 1702
- Sven Ersson, f 1671, gift 1693 med Malin Johansdotter, f 1670
- Erik Clemetsson nämnd fr o m 1689 i Visträsk
- Clemet Eriksson, nämnd 1654-1686 i Visträsk

Anders Andersson på Vistbacka

Anders Andersson och Maria Persdotter fick följande barn, av vilka flera tog släktnamnet Hedman:

- Anna Maria f 1815 27/2
- Anders f 1816 14/3
- Johan Petter f 1817 20/7
- Anna Magdalena f 1818 23/9
- Maria Christina f 1821 6/6
- Johannes f 1822 29/10
- Isak f 1825 27/9
- Carl Emanuel f 1827 25/7
- Maria Erika f 1829 2/10
- Augustinus f 1831 28/8
- Johan f 1832 29/10

Den del av nybygget som Anders och hans hustru övertog fick så småningom benämningen Vistbacka och ännu idag kan man se en gammal timrad mangårdsbyggnad, "Gämmel-Hedmans" kallat, på platsen där familjen bodde,. Det blev sedan äldste sonen Anders Andersson Hedman som övertog nybygget.

Anders Andersson Hedman på Vistbacka

Anders Andersson Hedman, f 1816 14/3, blev gift 1843 12/2 med Maria Persdotter, f 1823 6/7 som var dotter till Per Persson o h h Brita Greta Knutsdotter i Visträsk. Även i denna familj föddes många barn mellan åren 1844-61.

- Maria Johanna f 1844 17/1
- Elisab. Margareta f 1845 10/8
- Petter Anton f 1847 3/5
- Johan f 1849 6/6
- Nils August f 1851 25/5
- Isak f 1853 20/1
- Carl Olof f 1855 15/3
- Anna Lovisa f 1857 24/2
- Oskar f 1859 5/2
- Albert f 1861 21/4

När laga skifte hölls på hemmanet Vistbacka om 9/32 mantal år 1882 av lantmätaren J E Sandström, verkar bröderna Petter Anton och Johan Hedman vara delägare av hemmanet med 9/64 mantal vardera. Dessutom innehade den yngre brodern Isak Hedman sedan 1879 en s k avsöndringslägenhet, d v s torp, på hemmanets område.

Johan Petter Hedman i Nästräsk

År 1833 lät lappmannen Johan Andersson insyna sitt ansökta nybygge vid Njunjehaure eller Nästräsk som det sedan kom att heta. Den tilltänkta anläggningen var belägen 4 mil söder om Kåbdalis på norra sidan av sjön Nästräsket. Platsen ansågs vara frostfri och tillräcklig för uppförande av nödiga hus samt upparbetande av 2-3 tunnland åker. De ängslägenheter som uppräknades var hela 21 till antalet och bar alla samiska namn. Trots de till synes goda möjligheterna dröjde det till år 1840 innan Johan Andersson erhöll häradsrättens bifall till nybygget, med förslag om 25 frihetsår från skatt och andra skyldigheter.

Hur mycket arbete som Johan Andersson nedlade på nybygget vet vi inte, men när Johan Petter Hedman ifr Vistbacka övertog anläggningen lär där endast ha funnits ett gammalt lappviste, bestående av en kätaliknande byggnad, en stolpbod och ett fähus.

Johan Petter Andersson Hedman var född 1817 20/7 som näst äldste son till ovan nämnde Anders Andersson o h h Maria Persdotter på Vistbacka. Han var gift med Kajsa Erikdotter, född 1825 14/1 och tillsammans hade makarna följande barn;

- Petter Anton f 1849 3/8
- Brita Serafia f 1851 29/11
- Jonas Oskar f 1853 29/11
- Erik August f 1859 24/3
- Anna Carolina f 1861 10/4
- Brita Erika f 1863 16/1
- Johan Edvard f 1865 19/1
- Maria Lovisa f 1867 21/11

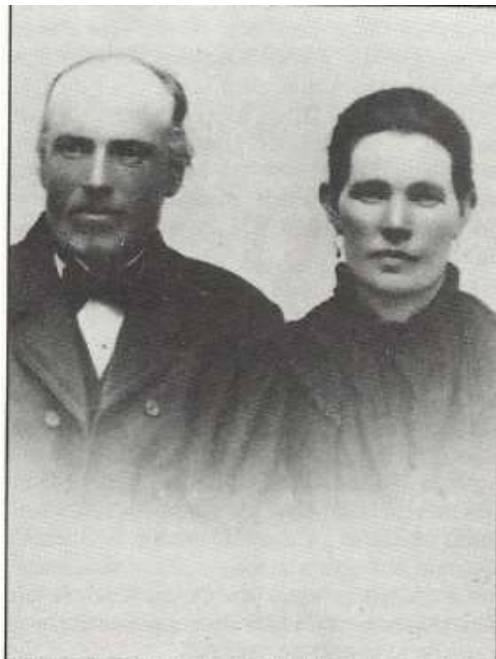

Foto på Jonas Oskar Hedman, f 1853 i Nästräsk, och hans hustru Anna Lisa Andersdotter, f 1857 i Holmsel. Familjen bosatt i Nästräsk. Bilden ur boken "Nybyggarna runt Storforsen" (Älvsbyn 1987).

De två äldsta sönerna Anton och Oskar fick dela på hemmanet, varvid den förstnämnde blev kvar på hemgården. Den yngste sonen Johan Edvard bosatte sig i Brännmark (Vidsel), medan mellansonen Erik August emigrerade med sin familj till Sydamerika år 1905. I Argentina finns för övrigt ännu ättlingar till släkten Hedman kvar, vilket framgick av ett TV-program för ett tiotal år sedan.

Oskar Hedmans son Arvid Hedman flyttade omkring 1914 till Västra Nästräsket och uppförde där en gård. Vid samma tid fanns också en mindre kvarn i utloppsbacken från nämnda sjö. Dess existens hemlighölls för myndigheterna, eftersom det under första världskriget var ransonering och strängt förbjudet att mala säd i sådana husbehovskvarnar. Tack vare det undanskymda läget upptäcktes dock aldrig kvarnen. Självt besökte jag platsen någon gång på 1970-talet, då ännu golv och väggar samt kvarnstenar var intakta. För att bättra på fallhöjden hade man också timrat upp en vattenränna som även drev en spjälk för takstickor.

Fram till år 1855 hörde Nästräsk till Älvsby lfd och under åren 1855-95 till Jokkmokk. Efter sistnämnda år överfördes Nästräsk till Arvidsjaur. Numera har man som närmaste granne provplatsen RFN och kommungränsen går faktiskt ungefär mitt på landningsbanan.

I boken "Nybyggarna runt Storforsen" finns återgiven en berättelse av Einar Hedman, som beskriver den första tiden på nybygget. I denna skildring som här nedan återges i något förkortad form finner vi alla de klassiska ingredienserna vid en nybyggesanläggning i norra Sverige. Lokaliseringen till en gammal lappvall vid en söderslutning av en sjö, de första årens beroende av jakt och fiske samt slutligen utvecklingen till en bärkraftig enhet, stor nog att delas av sönerna när dessa skulle ta vid.

Min farfars far startade sin bröllopsresa våren 1849 till fots, med hustru, en ko, fiskeredskap, en yxa, en lodbössa samt några husgeråd. När de hade gått cirka 11 mil kom de till en sjö som egentligen bestod av två sjöar med ett näs emellan. Därav namnet Nästräsk.

På sydsidan av den östra sjön med god lutning mot vattnet, fanns god potatisjord. Det första de gjorde var att sätta den potatis de hade haft med sig. Härefter byggde de en stuga som till häften var ingrävd i en backe för att nyttja jordvärmen. Det fanns sedan förut ett gammalt lappviste intill deras boplats, men om det fanns några lappar förtäljer inte den återgivna berättelsen. Här fanns det gott om fisk, skogs- och sjöfågel, en del ägg från sjöfågel kunde även bärgas. Den första sommaren när de var ute på en slättermyr kom en björn och tog deras enda ko. De skaffade sig en ny ko men den fick aldrig komma ut ur ladugården efter händelsen med björnen. Den närmaste grannen fanns i byn Gransel, en mil nedåt Piteälven.

Enligt min fars utsago var det aldrig matbrist, om än kosten var ensidig ibland. När dom var som mest folk hade de upp till två hästar och åtta kor samt en hel del får, dessutom jakt och fiske, potatis och korn samt en gröpkvarn. För konservering var saltet en viktig sak, men även lufttorkning och torkning i tegelugn förekom. Några inkomster av förvärvsarbete fanns ej förrän i slutet av barnens uppväxttid, då de började bygga ut älvarna för flottningen.

Foto på Erik August Hedman, f 1859 i Nästräsk, och hans hustru Anna Erik samt barnen Anna Alida och Judith. Familjen emigrerade till Syd-Amerika 1905. Bilden ur boken "Nybyggarna runt Storforsen" (Älvsbyn 1987).

Två gånger om året bar det iväg till Piteå för varuutbyte. De bytte till sig mjöl, salt, smidesjärn, kaffe, socker, m m. I utbyte hade de hudar, skinn, smör, ost, kött, skogsfågel, vadmal, klänningstyg, m m. Så måste de också se till att de fick några kronor i kontanter, så att de kunde betala skatten. Resan till Piteå tog cirka åtta dagar. När de hade två hästar körde de med båda. De gjorde i regel sällskap med farfars bror Oskar. Denne som hade en något mindre familj hade bara en häst. De var i regel två man per häst. Det var en upplevelse för deras pojkar att få följa med på en sådan resa.

Johan August Hedman i Varjisträsk

En brorson till Johan Petter Hedman i Nästräsk var Johan August Hedman, född 1853 28/6 som son till Johannes Hedman på Vistbacka, vilken tillsammans med sin hustru Anna Kajsa Larsdotter tog upp kronotorpet Varjisträsk år 1883.

Om detta kan man läsa i Arvidsjaur's Forskarförenings medlemsblad, som finns att läsa i Forskarhörnan, och i vilket man återger en artikel ur NV den 17/5 1934. I denna artikel återger Arne Bergh, själv en ättling till Johan August och Anna, hur det gick till när dessa två pionjärer kom vandrande med sina två getter till Varjisträsk sommaren 1883. Där fann man sitt första härbärge i en gammal lappkåta och födan den första tiden utgjordes, förutom av getmjölk, av fisk och vilt.

När väl höskörden var bärgad från myrängarna vidtog bygge av den första lilla stugan och när vintern kom lämnade Johan August sin unga hustru för att tjäna ihop pengar i timmerskogen. Den blott 20-åriga hustrun hade dom som sällskap fått en yngre syster. Hustrun har senare berättat hur ensamt det var för de två unga kvinnorna med mil till närmaste granne. ”Bara få syn på en vilsegången lapphund, var en källa till glädje. Det var ett bevis för att vi ej var ensamma i denna världen, min syster och jag, och hopp tändes i våra bröst om påhälsning av någon renlapp”. Efter några år kom de första barnen och ungefär samtidigt kunde man skaffa sig en ko. Det var dock svårare med arbetshäst, ty under loppet av ett tiotal år förlorade man hela sex hästar genom sjukdom eller olyckor under sommarbete på skogen. Dessutom förlorade man möjligheten att få anläggningen utsedd till kronony bygge, med därpå följande ägorätt, eftersom myndigheterna ansåg att då skulle mycket vacker skog gå förlorad för staten. I stället klassades Varjisträsk som kronotorp, vilket medförde att familjen inte erhöll ägorätt utan endast besittningsrätt.

Den värsta olyckan kom dock när Johan August p g a reumatisk värk och ischias blev oförmögen till tyngre arbete någon gång runt sekelskiftet. De båda unga sönerna fick då ta vid för att hjälpa föräldrarna och tack vare stor duglighet kunde torpet sedan delas i två delar.

Slutord

Innan jag lämnar släkten Hedman kan jag inte låta bli fundera på om inte Johan August och hans Anna samt deras två getter gästade farbrodern och kusinerna i Nästräsk, när de följde Piteälven och Varjisån på sin långa vandring till Varjisträsk. Man hade då avverkat drygt hälften av den omkring 8 mil långa vandrigen till och mycket mer mäktade man nog inte med under en dag, trots att sommarnatten i Norrbotten är både lång och ljus.

Källor:

Varjisträsk by. Några erinringar om en kulturgärning i det tysta. Bilaga till NV 17/5 1934.
Agnar Grönvalls efterlämnade anteckningar genom Dick Öhman i Vistträsk.
Lantmäteriets historiska kartor över Vistträsk, Vistheden och Vistbacka.
Sandström, Öhman m fl: Nybyggarna runt Storforsen. Älvsbyn 1987.

Anders Sandström

Torsdag 1 okt 2020

Släkten Öberg i Älvsby-trakten.

Undertecknad (Gun) fick brev från Birgitta Neregård. Hennes farmor Beda, var en dotter till Johan Öberg. Hon påpekade att det var fel namn på ett porträtt på vår hemsida. När jag gick in på Piteåforskarnas "Porträtt i norr" så kollade jag vem som lämnat in korten. Såg att det var från Frida Öbergs album, Nygård. Min forskar hjärna tändes direkt. Eftersom jag varit med om skrivandet av boken "Byar i södra Älvsbyn". Visste att Frida var mor till Uno Johansson som i sin tur var upprinnelsen till den omnämnda boken.

Fridas far var Johan Petter (J P) Öberg född 1856-11-24 i Kopparnäs. Jag startade forskningen, mycket riktigt, han var brorson till Johan Öberg, Birgittas farmors far. Här nedan är porträtten som förväxlat.

På Forskarföreningens hemsida är namnen nu rättade.

Jag har skickat in DNA till FamilyTreeDNA och kopplat det vidare till MyHeritage. Dagligen får jag e-post om nya träffar i de programmen. Inte lätt att hitta kopplingarna om man inte har lagt in en egen släktforskning.

Hade början på Johan Öbergs släkt, i mitt DISGEN-program då jag hade anknytning till släkten. Nu fortsatte jag med ytterligare grenar.

Det var inte gjort på en dag.

Inte så konstigt att vi, som har släkten inom Älvsby/Piteåbygden har så många släktingar här i omgivning-
en.

*Johan Öberg född 1827-12-07
Död 1900-03-12*

*Johan Petter (J P) Öberg
Född 1856-11-24
Död 1929-02-01 i Nygård*

Familjen Öberg har ju förgreningar runt hela Älvsbyn. Det var barnrika familjer. Jag vill spegla det på något sätt. Därför har jag gjort antavla/ stamtavla på sidorna 13-14. Tror att det är många som upptäcker släktskap på något sätt. För övrigt var bröderna Johan och Pehr Öberg gifta med var sin syster, döttrar till Anders Norén i Avaträsk, Älvsby församling.

På kommande sidor en avskrift på en kopia av ett tidningsurklipp som Birgitta Neregård också skickade. Artikeln och fotot finns även på Älvsbyns Forskarförenings hemsida: alvsbyforskarna.se (Kopian av tidningsartikeln var inte av bästa kvalitet). Texten är renskriven men samma text som i P-T s artikel.

När man följer Johan Öbergs levnadshistoria så undrar man ju? hur hann han med allt? Men kvinnorna glöms ofta bort och deras stora gärningar nämns sällan eller aldrig. De utförde bragder de också! De födde ofta barn vart eller vartannat år.

Att sköta hushållet och dess ekonomi föll ofta på kvinnan i huset.

Gun J.

Öberg från Bertnäs startade Älvsbyns första handelsbod. Det är en Kopia från Piteå-Tidningen / Ditt & Datt onsdag 2007-12-12

Jan Lundqvist PT har skrivit artikeln.

På den här bilden ses Johan Öberg (1827-1900) med sin familj. Självs sitter han längst till vänster. Bredvid är andra hustrun Emma, sonen Ludvig och dottern Anna. Stående från vänster ses Margareta, "Greta", Edvard, Karl Pontus, Frans, Knut, Anders, Sten, Verner, och Beda. Fotot uppges vara taget 1898.

ÄLVSBYPIONJÄR.

Köpmannaföreningen i Älvsbyn firar i år sitt 100-årsjubileum, men det är snart 160 år sedan samhället fick sin första handelsbod. Det var från Bertnäs, Norrfjärden, inflyttade Johan Öberg som då började titulera sig som handlande.

RITEÅ (PT)

Under åtskilliga år drev Johan Öberg sin handelsbod i Älvsbyn. Först belägen i en liten stuga vid det som en gång var turisthotellet. Rörelsen flyttade senare till en annan byggnad. Öberg kom dock genom åren att ägna sig åt många fler omfattande företag. Där det då handlade mera om jordbruk, sågverk och handel med trävaror.

Det patron Carl Anton Hedqvist var för Piteåbygden var Johan Öberg för Älvsbybygden, framförallt inom jordbruksområdet. De bägge herrarna hade faktiskt även en tid en del gemensamt som kompanjoner inom företagsvärlden.

Föregångsman.

Johan Öberg betraktades som en föregångsman inom jordbruksområdet och utförde banbrytande odlingsgärningar. Han var faktiskt en av dem som bidrog till en av landets främsta odlingsbragder.

Vid ett stort lantbruksmöte som hushållningssällskapet höll 1884 i Älvsbyn fick landshövding Henrik Adolf Widmark också anledning påtala att något liknande inom den agrara världen inte skett i bygden under de då senaste 35 åren.

Noterbart är att Johan Öberg år 1858, vid blott 31 års ålder, av Hushållningssällskapet fick ta emot en silverpokal för sin odlargärning.

Han var en egendomsägare av stora mått, bebyggde och odlade upp sex hemman vilka senare i tur och ordning överläts åt sina söner.

Öberg började sitt arbete under små omständigheter, och med en mycket enkel skolbakgrund, men ”kom upp sig”. Trots sin framgångsrika bana kommenterades dock bara helt kort i tidningen hans död med följande rader: ”den avlidne var i sin krafts dagar en verksam och duglig man som även anlätades rätt mycket i kommunala angelägenheter”.

Ung jordägare

Johan Öberg avled efter en kort tids sjukdom den 12 mars 1900, 72 år gammal, sörjes då närmast av maken i andra giftet Emma, född Landfors och tio barn med familjer.

Han såg dagens ljus år 1827 i Per Danielsgården i Bertnäs, Norrfjärden, var näst yngst av sju barn, som nådde vuxen ålder.

Som 20-åring slog Johan Öberg ned sina bopålar i Älvsbyn, där han med hjälp av sin förmyndare och borgesman Samuel Jonsson från Porsnäs, Norrfjärden, fick köpa sitt första hemman för 900 riksdaler.

Samma år köpte Öberg ytterligare ett hemman, även det för 900 riksdaler, för att senare utöka och bli en av de största bönderna i trakten.

Öberg investerade också pengar i en finbladig såg vid Övre Tväråsel, vid utloppet till Isträskbäck- en, var 1860 med att tillsammans med verkstadsdisponenten A. R. Lundblad och bonden Samuel Jonsson bilda Johannesdals bolag. Sågverksdriften pågick ett tiotal år och lades ner när ångsågar- na vid kusten började sin verksamhet.

En tid var patron Hedqvist förläggare och disponent för sågen med en årslön av 200 kronor medan Öberg hade befattningen som förvaltare med en årslön av 500 kronor.

Tillsammans med patron

C A Hedqvist i Öjebyn var Öberg även en tid delägare i Brännfors och Bergsvikens sågverk.

Mångsysslare

Johan Öberg var också en drivande kraft när Älvsbyn avskildes från Piteå landsförsamling och blev egen församling. Han arbetade för att bygden skulle få ett mejeri, engagerade sig i järnvägs- frågan och hur linjen skulle dras, spred information om jordbruksmaskiner och konstgödsel. No- terbart är att den första vagnslasten med konstgödsel kom till Älvsbyn 1896.

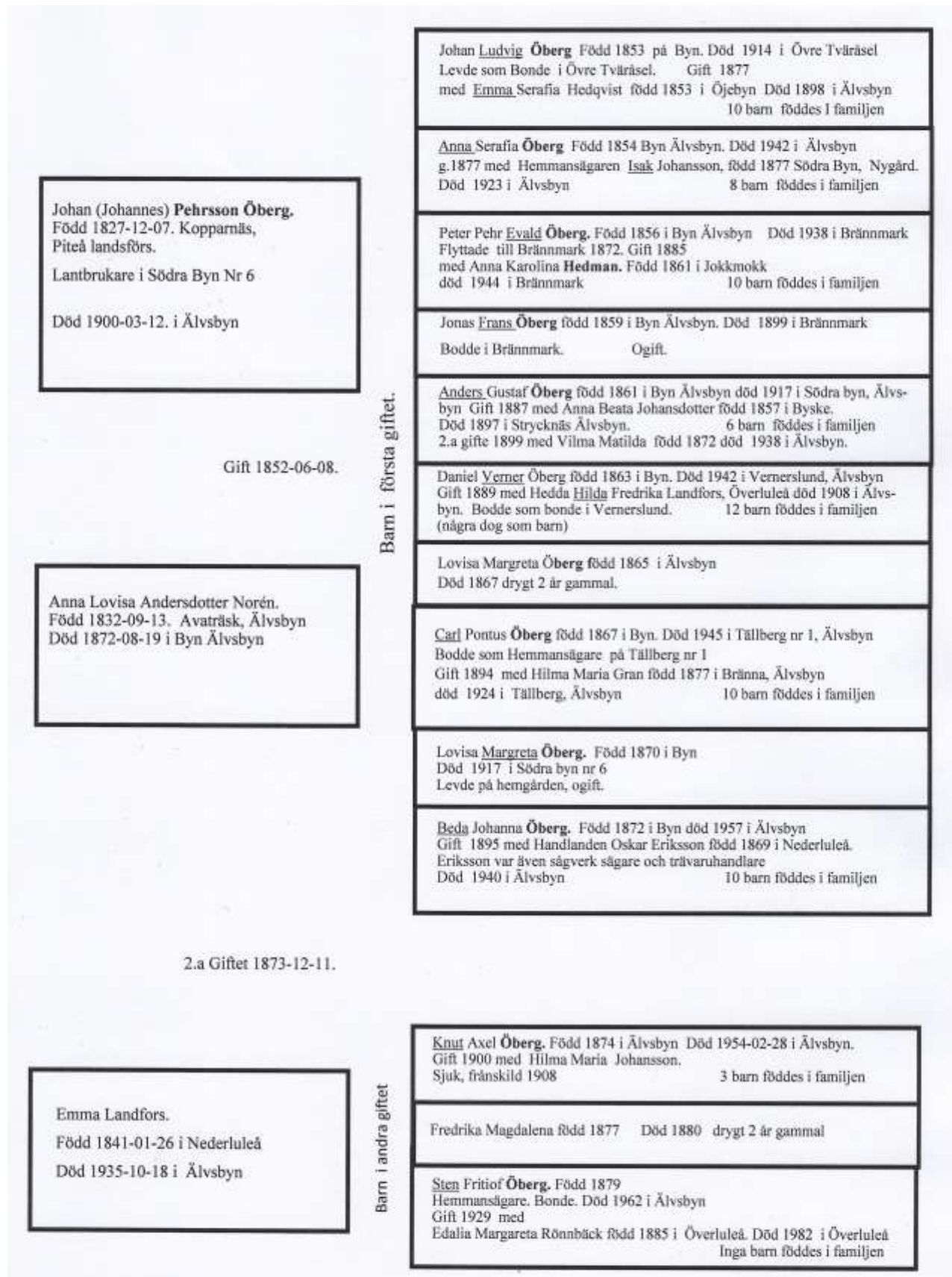
Han såg till att den första radsåningsmaskinen kom till bygden 1899 och talade också varmt för nyttjandet av järnplogar. Till listan av verksamheter kan även läggas att han var en framgångsrik kälodlare, i sådan omfattning att han kunde förse många personer med rotfrukten, samt var den som förmodligen introducerade 4-radigt vete i Älvsbyn, innan den femradiga ”uppfanns” i Al- narp. Öberg bidrog också verksam till tillkomsten av Älvsby garveribolag och tog även del i bildandet av Älvsby sparbank, där han en tid även var ledamot.

Till detta kan läggas att han för AB Storfors också verkade en tid som bolagets ombudsman i Älvsbybygden och utförde verkställighetsuppdrag för bolagets räkning.

I skolfrågan var Johan Öberg även mycket engagerad. Innan skola togs i bruk i Älvsbyn hyrde Öberg bland annat ut lokaler för såväl lärarbostad som lektionssal för 25 riksdaler riksmünt årlig- en. Öbergs hus låg nära kyrkan. Senare blev han också vald till vice ordförande i skolstyrelsen.

Jan Lundqvist. PT.

STAMTAVLA Johan Persson Öberg

Antavla
Johan Persson Öberg
och
Anna Lovisa Andersdotter Norén

Tänk på att dessa uppgifter i båda släktavlorna är andrahandsuppgifter som jag hämtat till största delen från ArkivDigital.

Men, det är mänskligt att tolka och skriva fel!

Ursprungs-
ägare till går-
den och hem-
manet på nästa
sida.

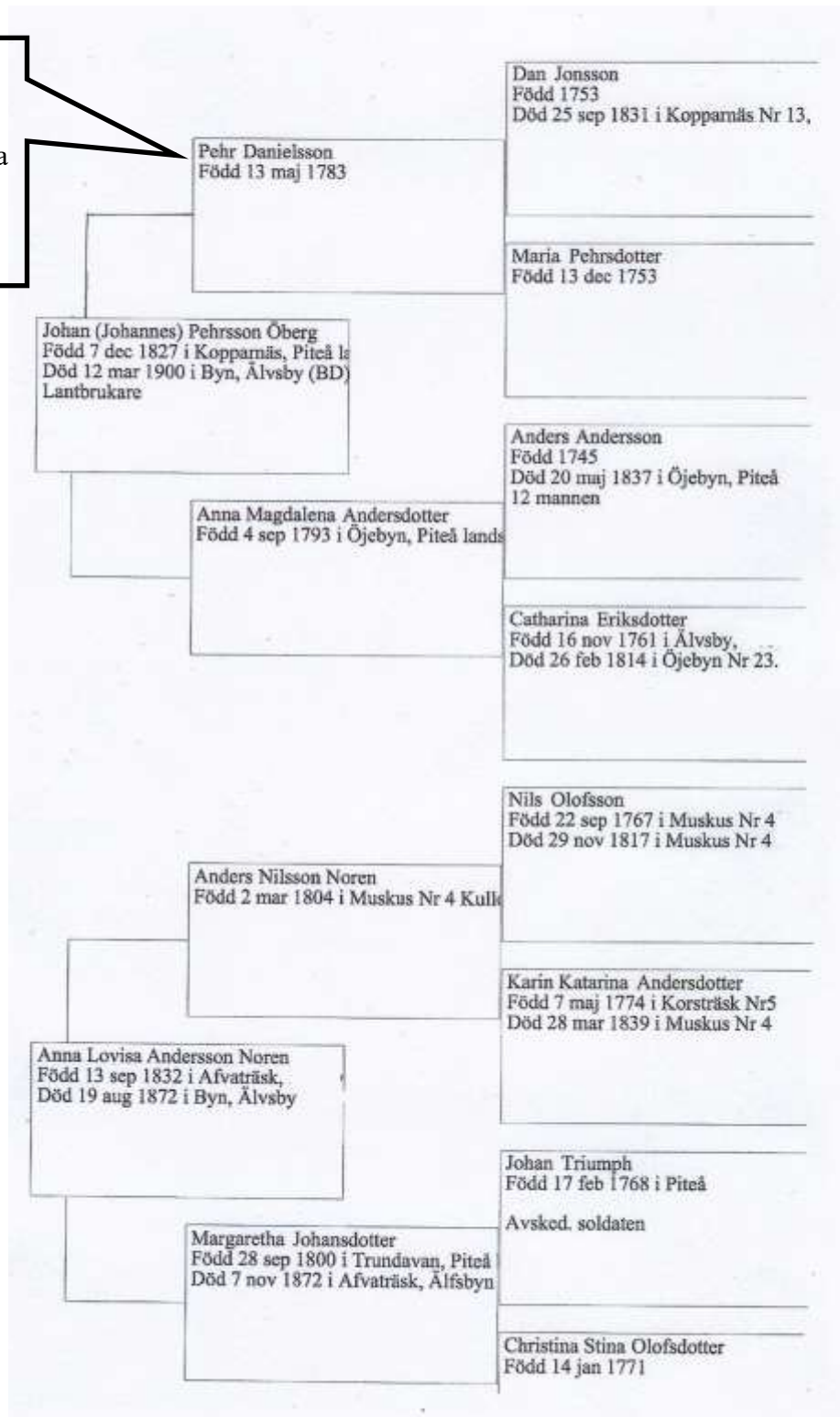

Bild på Per Danielsgården i Bertnäs 2006.

Bilden från Birgitta Neregård.

Den vackra bilden finns även på nätet. Undertecknad har alldeles för dålig kunskap om byar kring Norrfjärden. Googlade på Bertnäs, förutom ovanstående bild så fanns det bra med information:

”Bygden är vackert belägen strax norr om Piteå i ett kulturpräglad jordbrukslandskap, med böljande betesmarker och åkermarker och gott om genuina norrbottensgårdar. Byn präglas även mycket av skärgården och på flera ställen tränger den vackra Bottenviken långt in i byn. Det finns tre mindre hamnar i Kopparnäs/Bertnäs där man enkelt kommer ut i den vackra skärgården.”

Ytterligare information som jag fann, var att byn ett tag hette Bärtnäset, men byborna kämpade och fick tillbaka namnet Bertnäs som det nu heter. Läser man vidare så står det att tillbaka i tiden så syftade namnet ”Bertnäs” till hemman nr 13, ett hemman som tillhörde byn Kopparnäs. I husförhörböckerna för åren 1789-1806 heter hemmanet ”Kopparnäs nr 13 Bertnäs. Tidigare nummer på hemmanet var nr 12.

Kopparnäs och Bertnäs ligger på ömse sidor om väg E4. Kopparnäs är en gammal by, den nämndes första gången i skriftliga källor redan år 1481. I mitten på 1600-talet hade byn endast en gård. Under 1700-talet ökade antalet hemman i Kopparnäs, precis som i de flesta andra byar.

Håkansön är också en by som jag ofta träffar på i forskningen längre tillbaka i tiden. Den byn har också medeltida anor och var längre tillbaks i tiden större än Kopparnäs. I mitten på 1600-talet fanns ett femtontal gårdar i byn. Uppgifterna hämtade från nätet.

Ni som har tillgång till internet, kan ju googla vidare och läsa. Skrivit detta för att vi har medlemmar som ej har tillgång till internet.

Släktforskning är ju inte bara att forska i sin egen släkt. Som jag ofta påtalar är ju bygdeforskningen ännu mer intressant! Varifrån flyttade våra släktingar in till bygden, man undrar också? Varför flyttade de just till den trakten?

I fallet Johan Öberg kan man ju undra vad gjorde att han flyttade just till Älvsbyn?

En del frågor kan man kanske få svar på .

Uno Westerlund har skrivit många böcker. Fram för allt två fantastiska historieböcker: "En svensk historia från periferin" och "Älvsbybygdens historia Kyrkan 200 år". Böckerna finns att köpa ute i handeln, samt att låna på Bibliotek och att läsa i forskarhörnan på Älvsby bibliotek.

Uno Westerlund, historieforskare av stora mått, fil kand. m.m. är född i Manjärv, inom Älvsby församling (för de som inte råkar veta). Bor i Uppsala men vistas delar av året i sin hemby.

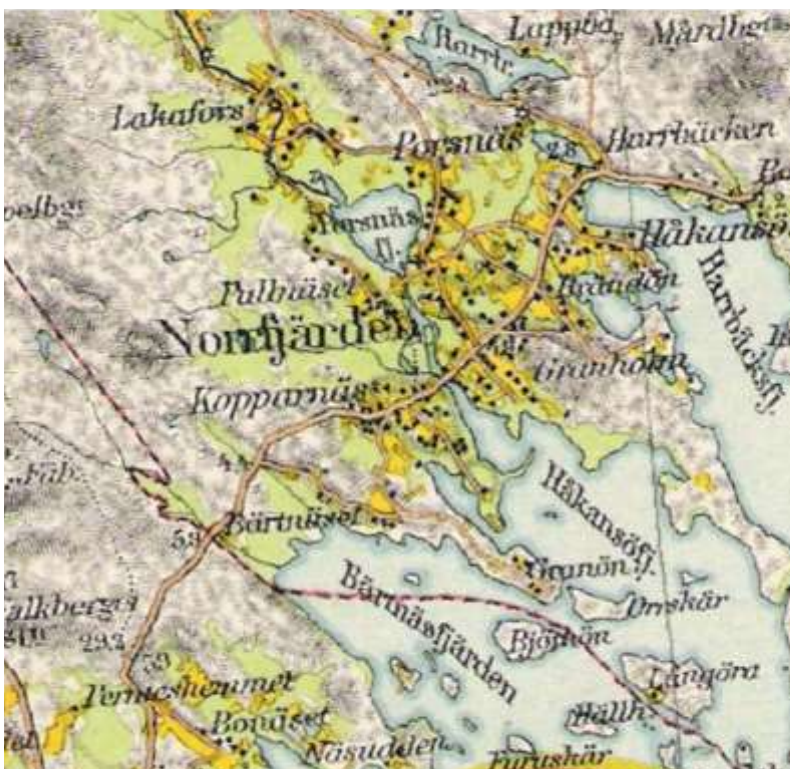
Ett råd, kolla i hans böcker, inga romaner, men fullspäckat med bygdens historia.

Den senaste boken jag vet som Uno skrivit är ju om Piteås historia, inför 400 års jubileet 2021.

I boken, om kyrkan 200 år, som jag nämnt om tidigare, finns en hel del skrivet om Johan Öberg. (I slutet på boken finns ett register på namn och sidhänvisning bl.a).

Där får man en ledtråd, Johan Öberg var skrivkunnig, inte så vanligt den tiden. Han hade goda kontakter med framstående företagare och större bönder i bygden.

Hittade en gammal karta bland mina gömmor, som jag tyckte var intressant. Lagt till den här under. Där är den gamla stavningen med, däremot vet jag inte från vilket år kartan är?

Gun J

Gammalt fotografi efterlysning

*Äldre Karta över Norrjärdens område.
Med stavningen Bärtnäset.*

Har någon kännedom om porträttet till höger?

Porträttet finns i "Porträtt i Norr" och märkt gift Öberg .

Hör av er till

Gun Jonsson e-post: gunjons@telia.com
eller tel. 070-320 77 56

Efterlysning.

Från Margaretha Johansson

Jag fick ett meddelande via Ancestry (en släktforskningswebb på nätet). Kim Morrison såg att vi hade gemensamma släktingar, och skrev då detta meddelande:

Hello, my name is Kim Morrison and I am from Canada. My grandfather was Anders Edvin Oland and he was married to my grandmother Winnifred. I was trying to find information on my grandfather's side for family history. I met a few family members from Sweden years ago when they came to visit, Par and Ingar are the only ones I remember. I do know he had a large family and they used to write to my grandmother regularly until she passed away. Any help would be appreciated. Thank you

Översättning:

Hej, mitt namn är Kim Morrison och jag kommer från Canada. Min morfar hette Anders Edvin Oland och han var gift med min mormor Winnifred. Jag försökte hitta information om min morfars sida för (att skriva) familjehistoria. Jag träffade några familjemedlemmar från Sverige för årtal sedan när de kom på besök Par and Ingar är de enda namn jag kommer ihåg. Jag vet att de hade en stor familj och de brukade skriva till min mormor regelbundet ända tills hon gick bort. All hjälp är uppskattad. Tack.

Finns det någon som vill ha kontakt med Kim? Jag är avlägset släkt med denna familj, men kanske finns det någon inom den närmare släkten som vill återknyta kontakten med Canada. Jag kan förmedla kontakten. Ingar och Par måste vara Inger och Per/Pär.

Kims morfar hette Anders Edvin Ölund och var född 1908-09-19 i Bölsmanån, Älvsby församling. Han avled i British Columbia, Canada 1997. Hans hustru Winnifred Hayter var född i Canada 1916 och avled 2011. Kims mor (Edvin och Winnifreds dotter) heter Linda och hon kommer att bli väldigt glad om kontakten med släktingar i Sverige kan återupptas.

Margaretha Johansson
Kontakta mig gärna via
e-mail:
johansson51@gmail.com

Makarna Oskar och Emma .

*Här två bilder
på den aktuella
familjen. De
finns tillsam-
mans med en
artikel i Byabla-
det, Maj 2017
Nr 24.*

Gun

1. Frits Oskar f. 1901-05-25. 2. Oskar Ölund f. 1868-08-12 Småträsk
 3. Emma Severina Öqvist f. 1874-03-11. Gift 1898-12-04 med Oskar Ölund.
 4. Frans Algot f. 1896-10-24. 5. Julia Amanda f. 1902-07-24. 6. Emma Maria Ingeborg f.1907-08-01. 7. Albert Evert f. 1912-04-23. 8. Karl Alvar f.1910-09-15.
 9. Anders Edvin f. 1908-09-19. 10. Lars Artur f. 1914-11-23.
 11. Alf Salomon f.1916-02-08. 12. Bror Abel f. 1913-09-25
 13. Agda Adina Ölund f.1904-01-09. 14. Linda Margareta Amalia f. 1907-08-01
 15. Märta Cecilia f. 1905-02-08.
- Algot, första sonen är född i Tjärnbacken, alla övriga är födda i Bölsmanån.

Julklappstips!

Första sidan på årets kalender är från Vidsel.

**Nu är den här!
årets
Fotokalender**

Vi har mindre upplaga i år, så passa på och köp.

Kalendern kostar som tidigare år 100:-

Ska vi skicka den så tillkommer frakten.

Frakten på kalendern är 50:-

Beställ hos Börje Isaksson Tel: 072 514 15 88

eller via e-post: borjeisaksson@telia.com

Ytterligare julklappstips! Se på sidan 5:

Ulf Holmbergs bok om Piteås historia.

*Styrelsen
Älvsbyns Forskarförening
önskar er alla*

*En riktigt bra Jul -och
Nyårs helg
Trots Corona—pandemin*

